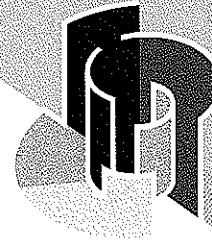

Datum
30 oktober 2009

aedes
vereniging van woningcorporaties

Kenmerk
Dir/HWit/MGeo/09-177

Onderwerp
Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 16375
2500 BJ 's-GRAVENHAGE

Geachte heer Plasterk,

Bij brief d.d. 21 januari 2009 hebben wij, het Aedes-Netwerk Monumenten Corporaties, gereageerd op uw notitie *Een lust, geen last. Visie op de modernisering van de monumentenzorg*. Graag willen wij thans reageren op uw *Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg*, zoals deze op 14 november aanstaande in de Tweede Kamer behandeld zal worden.

Allereerst willen wij u een compliment maken voor de gedegenheid en vooral ook leesbaarheid van de beleidsbrief. Op een duidelijke manier worden verleden, heden en toekomst van de monumentenzorg beschreven. Ten opzichte van uw vorige notitie heeft u reeds nu een vereenvoudiging doorgevoerd: we zijn van vier naar drie pijlers gegaan. Onze reactie is opgebouwd aan de hand van deze drie pijlers.

1. Cultuurhistorische belangen meewegen in de ruimtelijke ordening

De cultuurhistorie dient naar uw mening een factor te worden bij de planning van de ruimtelijke inrichting van Nederland. Deze cultuurhistorie zal daarom verankerd dienen te worden in de ruimtelijke ordening. Hier zijn wij het, zoals u weet, mee eens. Wel bestond bij ons bezorgdheid over de aanvullende eisen die een gemeente kan stellen op het moment dat het bestemmingsplan een ontwikkeling toelaat, maar de status van beschermd monument maakt dat er aanvullende eisen gesteld kunnen worden aan de uitvoering van deze gedachte ontwikkeling. Benieuwd waren wij daarom naar (de juridische hardheid van) het Maastrichts Planologisch Erfgoedregime (MPE) aangezien dit een oplossing kan bieden voor deze onzekerheid en de regeldruk.

Op zich kunnen wij instemmen met de thans voorgestelde verankering in het Besluit Ruimtelijke Ordening. Wel vinden wij het jammer dat de totale stap naar het MPE nog niet wordt gezet.

Olympia 1, 1213 NS Hilversum
Postbus 611, 1200 AP Hilversum
Telefoon (035) 626 82 00
Fax (035) 626 82 11
E-mail aedes@aedes.nl
Website www.aedesnet.nl
KvK 40478218

Hoewel u in uw beleidsbrief duidelijk maakt dat de borging van de cultuurhistorie vooral aan de voorkant moet liggen, blijft de kans bestaan dat aanvullende eisen door gemeenten worden opgelegd voor beschermde monumenten. *The proof of the pudding is in the eating.* Om die reden pleiten wij, in het kader van de voorgestelde wettelijke verankering, voor een evaluatie na een aantal jaren en verzoeken wij u het Maastrichts Planologisch Erfgoedregime actief te blijven monitoren. Deze monitoring zou dan kunnen leiden tot aanvullende voorstellen die een verdere verlichting van de regeldruk tot stand brengen.

Uw eerdere gedachte om de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten (vrijwel) stop te zetten dan wel op een andere manier voort te zetten heeft u, gemotiveerd, verdaagd. Thans wilt u een beperkt aantal gezichten de status geven van 'nationaal wederopbouwgezicht'. Zoals bekend hebben de corporaties veel bezit in deze potentiële wederopbouwgezichten. Om die reden zouden wij graag betrokken willen worden bij de voorbereiding op de procedure tot aanwijzing. Juist in deze samenwerking kunnen wij een meerwaarde realiseren, bijvoorbeeld door afstemming van uw en onze plannen, die bijdraagt aan een zorgvuldige dynamiek in deze gezichten.

2. Krachtiger en eenvoudiger regelgeving

In dit hoofdstuk staat de positie van de eigenaar centraal. Het verheugt ons dat u de corporaties schaaft onder de institutionele eigenaren, die meestal over veel kennis van monumenten, restauraties en instandhouding beschikken. In het vervolg van deze reactie komen wij daar nog graag op terug.

Uw eerder geschetste beeld met betrekking tot de deskundigheid van gemeenten, wordt in uw beleidsbrief terecht genuanceerd. Juist om die reden is de betrokkenheid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) van groot belang. De RCE moet in de toekomst een duidelijk kennisinstituut worden dat snel en adequaat kan reageren op vragen uit de praktijk. Het verkorten van de monumentenprocedure voor een aantal werkzaamheden wordt daarom als zeer positief ervaren. Hiermee wordt naar uw schatting 70 procent van de huidige aanvragen afgedekt. Juist omdat de corporaties vooral in de overige 30 procent werkzaam zijn met hun monumentaal bezit, is de eerder door ons genoemde afstemming van procedures en een kortere doorlooptijd van aanvragen om vergunning essentieel. Een snel advies van de RCE en/of de gemeentelijke/provinciale monumentencommissie past daar nadrukkelijk bij.

Wij zijn dan ook benieuwd naar uw voorstel om te komen tot een lijst van bouwactiviteiten waarvoor geen monumenten- en bouwvergunning meer nodig is. Spijtig is, dat de gemeenten daarna individueel kunnen bepalen of er wel of niet een vergunning moet worden aangevraagd. Dit werkt naar onze mening onduidelijkheid in de kaart. Om die reden pleiten wij om een 'dwingende' oplegging van uw zijde waarmee diversiteit in vergunningnoodzaak wordt voorkomen.

Zoals in onze vorige brief reeds gesteld, zijn wij verheugd over de voorstellen om te komen tot een verdere vereenvoudiging van het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (Brim). Een vereenvoudiging van de categorieën en de door ons bepleite keuzevrijheid tussen lening en subsidie vice versa, zorgen ervoor dat ook corporaties een actiever gebruik zullen maken van de regeling. In dat kader verdient het wel aanbeveling om het begrip 'monumentnummer' aan een nader onderzoek te onderwerpen. Een groot aantal door ons beheerde complexen heeft slechts één monumentnummer en zeer vele verhuurbare eenheden.

Dan biedt uw voorstel ten aanzien van de zelfstandige bouwkundige eenheden geen oplossing omdat het complex vaak één zelfstandige eenheid is. Het toekennen van meerdere monumentnummers aan een dergelijk complex biedt deze (financiële) oplossing wel. Een alternatief zou het schrappen van het plafond aan subsidiabele kosten kunnen zijn, ervan uitgaande dat ook woonhuizen in aanmerking gaan komen voor een subsidie (oftewel dat subsidie en lening voor iedere categorie toepasbaar zijn).

Tevreden zijn wij met uw opmerkingen om het voor woningbouwcorporaties makkelijker te maken om aangewezen te worden als organisatie voor monumentenbehoud (AOM). Wij vallen nog niet geheel achterover van uw voorstel met betrekking tot de besteding van tenminste 50 procent van het maximumbedrag per rijksmonument aan subsidiabele kosten. Wij hopen dat de 'honing' van de status van AOM aantrekkelijker zal zijn. Daarbij valt te denken aan zaken als een algemene verklaring van geen bezwaar voor bepaalde wijzigingen aan het monument, het beschikbaar stellen van een lump sum voor het totale rijksmonumentale bezit et cetera. Terecht stelt u dat maatwerk daarbij het uitgangspunt zal zijn.

Graag willen wij met u overleggen om te komen tot dit maatwerk voor AOM's. Naar onze stellige overtuiging leidt dit voorgestane maatwerk tot een aanzienlijke toename van het aantal AOM's onder (dochters van) woningcorporaties.

Met uw voorstellen ten aanzien van herselectie van het huidige monumentenregister kunnen wij instemmen. Uw wetenswaardige opmerkingen ten aanzien van het mobiel erfgoed (arbo-regelgeving, veiligheidsvoorschriften et cetera) zouden wat ons betreft ook van toepassing verklaard kunnen worden op de onroerende monumenten.

Bij het onderdeel 'Overige maatregelen' willen wij graag de volgende opmerkingen maken. Uw voorstel om vanaf 2011 te komen met een structureel restauratiebudget van 16 miljoen euro is van groot belang om af te komen van de incidentele 'rat-race' naar subsidie op basis van de laagste subsidiabele restauratiekosten waarbij nauwelijks wordt gekeken naar technische noodzaak, monumentale waarden en multiplier-effecten. Toewijzing van gelden moet daarnaast vooral ook gaan om het belang van de restauratie en/of herbestemming van een object/complex voor de straat, wijk of buurt.

Wij onderschrijven uw voorstel om de jaarlijkse investeringsprogramma's samen met de provincies op te stellen. Dit vereist een actieve rol van een bestuurslaag die tot voor kort zoekende was naar haar plaats in het monumentenveld. Hiermee wordt de werkwijze ten tijde van het Brm weer gedeeltelijk hersteld. Graag speelt ook ons Aedes-netwerk, naast IPO en VNG, een rol bij deze opstelling. Corporaties hebben een meerjarige planning van uit te voeren werken waarmee op een adequate wijze rekening kan worden gehouden bij de totstandkoming van de investeringsprogramma's.

Verhoging van het instandhoudingsbudget is een absolute noodzaak, zeker wanneer onze voorstellen met betrekking tot de monumentnummers en de verhoging van de subsidieplafonds, worden ingewilligd. Wij hebben begrepen dat het (incidenteel verhoogde) budget 2009 (ten behoeve van Brm-plannen 2010 e.v.) al sterk onder druk staat vanwege het grote aantal aanvragen waardoor een aantal zogeheten grootschalige aanvragen (subsidiabele kosten tussen 0,7 miljoen euro en 1,0 miljoen euro) wellicht niet gehonoreerd kunnen worden. Naar onze mening zal deze

situatie alleen maar verslechteren als gevolg van de instroom van een forse groep kerkelijke monumenten in 2010 en 2011. Om die reden pleiten wij voor een extra verhoging van het budget 2010.

3. Bevorderen van herbestemmingen

Bij lezing van de aan deze pijler verbonden hoofdstukken, moet ons van het hart dat deze hoofdstukken vooral publiek – publiek georiënteerd zijn.

Juist bij herbestemming zou de overheid gebruik moeten maken van de aanwezige, langjarige kennis van private partijen als de corporaties, BOEi en ontwikkelaars.

Woningcorporaties houden zich namelijk steeds vaker bezig met herbestemmen. Uit, ook door u vermeld, onderzoek van de voormalige rijksadviseur Asselbergs blijkt dat gemeenten en provincies redelijk onbekend zijn met omvang en locaties van leegstand. Daarmee worden kansen voor herbestemming gemist. Wij zijn voorstander van een actief gemeentelijk beleid om leegstaande panden een nieuwe bestemming te geven.

Ook de RCE mist op dit moment nog de specifieke deskundigheid ten aanzien van de vele aspecten van de herbestemming. Ook in de opbouw van deze kennis bij de RCE kunnen organisaties als Aedes en BOEi een belangrijke rol spelen.

Graag verlenen wij medewerking aan de totstandkoming van een *nationaal actieprogramma herbestemmen* dat partijen stimuleert, informeert over kansen en instrumenten en aanspoort tot daden.

In het kader van deze kennisoverdracht en –vergarings denken wij concreet aan onder andere:

- stimuleren dat gemeenten leegstandbeleid gaan voeren. Komen, in samenwerking met onder andere de VNG, tot een handreiking leegstandbestrijding ‘de kansen van herbestemmen’;
- zet een ‘vliegende brigade’ (kennisambassadeurs) in van publiek/private deskundigen op het gebied van herbestemming van historisch erfgoed die *vraaggestuurd* adviezen geven;
- ontwikkel een inspirerende website (kennisportaal) waar voor een ieder best practices en handreikingen te vinden zijn;
- een goed Amsterdams initiatief wat mogelijk landelijk navolging kan krijgen is *een nieuw leven voor oude gebouwen*. Dit initiatief sluit goed aan bij de wens om burgers et cetera nog meer te betrekken bij (de toekomst van) monumenten.

Deze en andere activiteiten moeten dan een plaats krijgen in het eerdergenoemde actieprogramma. De invulling en uitvoering hiervan wordt de verantwoordelijkheid van een stuurgroep Herbestemming, bestaande uit onder andere OCW, RCE, IPO, BOEi, Aedes, Nationaal Restauratiefonds en VNG.

De financiële voorstellen die u doet in uw beleidsbrief hebben, met meeneming van de eerder gemaakte opmerkingen hierover, onze volledige instemming. Dit geldt echter niet ten aanzien van de afschaffing van de vrijstelling overdrachtsbelasting voor rijksmonumenten. In het Belastingplan 2010 is de maatregel opgenomen dat deze vrijstelling wordt omgezet naar een meer gerichte subsidie vanuit OCW.

U zult begrijpen dat Aedes niet gelukkig is met deze maatregel waarmee de aankoopprijs van rijksmonumenten met 6 procent stijgt. Aangezien onze corporaties bereid zijn de moeilijke/uitdagende objecten (kerken, fabrieken et cetera) aan te kopen, levert dit een extra financiële drempel op.

Om die reden zien wij graag een erkenning van onze corporaties (toegelaten instellingen), inclusief de dochters, als ideële monumentenverhuurders (AOM). Op basis hiervan kan via een subsidie vanuit OCW worden zorg gedragen voor het tenminste teniet doen van dit financiële nadeel (tenminste dus een subsidie ter grootte van de contante waarde van 6 procent van de waarde in het economisch verkeer). Tenslotte pleiten wij voor een administratief eenvoudige subsidieregeling en een bevoorschotting vergelijkbaar met het Brim.

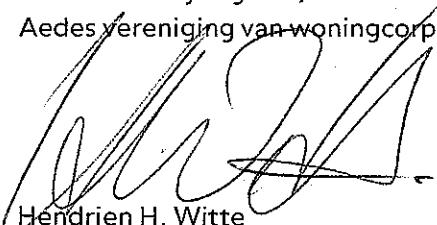
Tenslotte. Corporaties zijn op veel plaatsen verankerd in de steden en vervullen een belangrijke maatschappelijke taak in buurten en wijken. In allerlei herstructureringsplannen spelen corporaties een essentiële en centrale rol. De aandacht, zie ook uw beleidsbrief, richt zich daarbij steeds meer op een gebiedsgerichte benadering en op naoorlogs monumentaal bezit. Corporaties worden gelukkig steeds meer erkend als belangrijke partij bij de verbetering en instandhouding van het cultureel erfgoed.

Vanuit ons Aedes-netwerk zijn wij vorig jaar gestart met een structureel overleg met uw ministerie en het Nationaal Restauratiefonds. Een overleg over het beleid op gemeentelijk niveau en erkenning van de wederzijdse belangen moet vanzelfsprekend worden.

Met uw *Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg* heeft u duidelijk gemaakt welke richting de Nederlandse monumentenzorg de komende jaren opgaat. Een weg die Aedes graag met u en de andere partners wil inslaan.

Graag willen wij daarom bij de verdere uitvoering van uw beleid samenwerken en betrokken worden.

Met vriendelijke groet,
Aedes vereniging van woningcorporaties

Hendrien H. Witte
directeur

cc: minister mr. E.E. van der Laan, ministerie van Wonen, Wijken en Integratie
de staatssecretaris van Financiën, de heer mr. drs. J.C. de Jager
mevrouw mr. S.Korthuis, Vereniging Nederlandse Gemeenten